

GUNNER SØRENSEN

Projektchef, Videncenter for Svineproduktion,
Landbrug & Fødevarer
Tlf.: 33 73 26 44
gs@if.dk

BRIAN N. FISKER

Seniorprojektleder, Videncenter for Svineproduktion,
Landbrug & Fødevarer
Tlf.: 33 73 26 67
bnf@if.dk

HØJ FARINGSPROCENT

Grib i egen barm, hvis faringsprocenten er lav!
Det der primært nytter noget er, at du laver om på den måde,
du arbejder på, når du brunstkontrollerer og inseminerer.

HAR DU RÅD TIL AT LADE VÆRE?

Der har løbende været fokus på reproduktionen og den relativt lave faringsprocent i Danmark. De seneste opgørelser viste et landsgennemsnit på cirka 86 procent, hvor et realistisk gennemsnit burde være 90. Det økonomiske incitament er klart til stede. Beregninger har vist, at gevinsten er på over 100.000 kr., hvis faringsprocenten bliver hævet fra 75 til 85 i en besætning på ca. 500 årssøer, vel at mærke ved anvendelse af det samme produktionsapparat.

HJÆLPEN ER NÆR!

Anvendes den nuværende viden i praksis vil det i de fleste tilfælde kunne bringe faringsprocenten på 90 og derover. Men det første skridt på vejen er, at du erkender, at faringsprocenten i din besætning er for lav, at den skal forbedres, at du selv kan gøre noget ved det, og du rent faktisk gør det. Derved har du en større mulighed for at blive i branchen i mange år endnu!

Behøver du hjælp til at gøre brug af denne viden, er hjælpen nær. Brug én af de lokale svinerådgivere med autorisation som svineinseminør, der dagligt rådgiver om reproduktion og KS. De er opdateret med den seneste viden på området og kan bl.a. i praksis vise, hvordan insemineringer skal gennemføres.

INDIVIDUEL BEHANDLING

Skal du hæve faringsprocenten, er det nødvendigt, at du ser den enkelte so som et individ med store muligheder og ikke som en del af en større ensformig arbejdsbyrde, der bare skal overstås.

Det er ikke muligt at give en præcis og generel anvisning på, hvornår søer kommer i brunst. Følgende kan bruges som retningslinier for din besætning:

- 0 til 5 pct. kommer i brunst 1-3 dage efter fravæning
- 10 til 75 pct. kommer i brunst på dag 4 efter fravæning
- 20 til 80 pct. kommer i brunst på dag 5 efter fravæning
- 5 til 20 pct. kommer i brunst på dag 6 eller senere efter fravæning.

Vi kan kraftigt anbefale, at du foretager en systematisk registrering af, hvornår dine søer kommer i brunst, samt hvor lang tid søerne er i brunst.

SÅDAN KOMMER DU I GANG

Det er formodentligt dit arbejde ved brunstkontrol og inseminering, der skal forbedres, hvis faringsprocenten er lav.

Den korrekte stimulering til at få søer til at udvise stående brunst begynder altid med en aktivering af ornen. Det skyldes, at soen skal have mulighed for at opnå trynekontakt med mindst én orne under den videre stimulering. Herefter gør du følgende: Stød med knyttet hånd i siden af soen, greb og løft i soens knæfold, stød med knyttet hånd under soens kønsåbning, tryk med begge hænder/arme på soens kryds og endelig afsluttende med en rideprøve, hvor du finder ud af, om soen finder sig i, at du sidder på den. Udviser soen stående brunst kan den insemineres.

Under insemineringen sidder eller ligger du på soen og holder sæddosen med den ene hånd, mens du med den anden hånd tager fat i soens knæfold og løfter op. Det ene ben kan anvendes til at stimulere soens nakke og skulderparti.

Det er muligt, at det lyder besværligt, og du tror, at det tager længe tid. Det gør det ikke, det har mange allerede måttet sande! Næste gang du skal løbe søer så prøv ovenstående fremgangsmåde.

Apropos tid! En igangværende undersøgelse skal søge at afdække, hvad det er de gør i besætninger med en vedvarende høj faringsprocent. En af de ting, der allerede skinner igennem er, at de tager sig den tid, der er nødvendig og de arbejder systematisk. Ure, stress og jag findes ikke i deres løbestalde!

BRUG ORNEN MED OMTANKE

Alene synet af en orne vil få nogle søer til at vise stående brunst uden yderligere stimulering. Har du ikke tid til at inseminere soen, mens den er i stående brunst, skal der gå 30-40 minutter, før du igen søger at stimulere og inseminere soen. Det er derfor nødvendigt at placere f. eks. låger (som søerne ikke kan se igennem) på gangen foran søerne, så synet af ornen ikke stimulerer flere søer, end du kan inseminere indenfor 20 minutter.

Det er gavnligt, hvis ornen ikke er til stede hos søerne hele tiden. Søerne skal have trykkontakt med mindst én orne i de første to dage efter fravæning. I den efterfølgende periode, frem til søerne skal brunstkontrolleres og insemineres, skal søerne kun lugte og høre ornen, men ikke se den. Ornen introduceres igen, f. eks. på gangen foran søerne i forbindelse med brunstkontrol og inseminering, og fjernes når dette arbejde er overstået.

DEN FØLSOMME PERIODE

Stress som følge af slagsmål, manglende foder og forkert håndtering af søer, kan være årsag til at søer løber om eller at kuld størrelsen reduceres. Implantationsperioden varer cirka 34 dage efter løbning, og det er i denne periode, at søerne er særligt følsomme for stress, der f. eks. kan forekomme når søerne slås. Udenlandsk litteratur peger på, at søerne er særligt følsomme i perioden 10-25 dage efter første inseminering. En effektiv måde at undgå omløbning eller reduceret kuld størrelse på er at opstalde og fodre søerne individuelt i de første fire uger efter løbning.

SKAL EN OMLØBER LØBES?

Ja – eller både og! En omløber bør løbes igen, og den bør blive i besætningen efter fravæning. En omløber har dog større risiko for at løbe om efter omløbning, end den havde efter første løbning. Søer bør ikke have en tredje chance med mindre faringsprocenten er under 82. Det er underordnet for resultatet, om omløberintervallet var regelmæssigt eller uregelmæssigt. Det bør altid overvejes, om søer ældre end 5. kuld skal løbes efter en omløbning.

SYGDOM ER SJÆLDENT ÅRSAGEN

En lav faringsprocent bliver ofte begrundet med en eller anden sygdom hos avlsdyrene, men ikke mange sygdomme, under danske forhold, udøver deres virkning direkte på reproduktionsorganerne. Smitsom fosterdød (Parvovirus eller PPV), leptospirose og smitsom kastning (Brucellose) vil alle have deres tilholdssted på selve fostrene og medføre færre levende fostre eller abort. Der vaccineres rutinemæssigt imod PPV, ligesom flere og flere er begyndt at anvende en vaccine imod leptospirose. Brucellose er sjælden i Danmark.

Klamydia har på det seneste fået nogen opmærksomhed, som årsag til barnløshed hos kvinder, men dette er endnu ikke ordentlig undersøgt hos søer.

"PULLIMUT" GIVER INGEN GEVINST

Man kan godt påvirke faringsprocenten via fodringen, men søer er meget robuste og kan klare ret store ernæringsmæssige påvirkninger, inden det kan aflæses i form af dårlige reproduktionsresultater. Ekstra tilskud af mineraler, vitaminer og andre fordyrende "pullimutprodukter" giver ingen gevinst. Søer skal fodres med blandinger, der indeholder den mængde næringsstoffer, der anbefales i de danske normer.

Foderet skal kunne tildeles individuelt, så det er muligt at styre foderoptagelsen hos den enkelte so og dermed hullet. Påvirkning af reproduktionsresultaterne sker normalt, når søerne er for tynde eller fede på grund af manglende muligheder for styring af huld. Manglende foder i implantationsperioden f. eks. som følge af manglende styring medfører færre fødte grise. Manglende foder bringer soen i negativ energibalance, hvilket kan forekomme, hvis der er konkurrence om foderet, eller hvis soen får for lidt foder i forhold til staldtemperaturen.

DET VIRKER!

Videncenter for Svineproduktion har netop udsendt en erfaring 0912, hvor 18 besætninger har gennemgået et rådgivningsforløb. Besætningerne startede med en faringsprocent på mellem 74 og 87 pct. Efter at have gennemført et rådgivningsforløb steg faringsprocenten med 5 procent i gennemsnit. Dette dækker over besætninger med en stigning på 9 procent og nogle besætninger, som ikke kunne flytte faringsprocenten. ☺